

Dk. Fred Putnam, Mithali, Hotuba ya 2

© 2024 Fred Putnam na Ted Hildebrandt

Karibu tena kwa mazungumzo yetu ya pili. Nitazungumza kidogo sasa hivi kuhusu kile tunachosoma hasa tunaposoma methali, yaani methali ni nini, kisha tutazame mistari michache ya kwanza ya kitabu hiki ili kuuliza kwa nini kitabu hiki kiliandikwa. Na kwa sababu hiyo inatusaidia tena, kama tulivyoona kwa kujua ni nani aliyeiandika, inatusaidia kuelewa jinsi tunapaswa kusoma kile tunachopata ndani yake.

Kwa hivyo, swali ni, methali ni nini? Naam, hilo ni swali ambalo hakuna jibu lililokubaliwa. Ukisoma kamusi, utapata kitu kama msemu mfupi wa hekima wa watu ambao unaambatana na ushauri wa kitamaduni, au kitu kama hicho. Na kwa kweli, kama Google methali na kuangalia kwenye mtandao, utapata ufafanuzi wengi na wasomi wengi.

Lakini zote zinaonekana kuwa na fulani, labda ikiwa sio maneno muhimu, angalau mawazo muhimu. Methali ni fupi. Kuna kitu ambacho huwafanya kukumbukwa, yaani, rahisi kukumbuka.

Wao ni rahisi sana, yaani, rahisi kufahamu. Hiyo haimaanishi wao ni rahisi kwa lazima kufikiri nini cha kufanya nao, lakini ina maana wao ni rahisi kujua, tunajua kile wanachozungumza. Zinatumika sana.

Yaani methali si kitu anachotumia mtu mmoja tu. Hiyo inakuwa zaidi ya kile tunachokiita aphorism, labda, au hata msemu tu. Na mara nyingi pia hutegemea picha au zimejengwa karibu na aina fulani ya picha au picha.

Katika fasili nyingi za kisasa, tunapata maneno kama vile yanakubalika kijamii, na yameegemezwa kitaalamu, na kuna hata utafiti wa kisasa wa lugha ya kisaikolojia unaozingatia jinsi kusikiliza methali au kusikia methali kunavyoathiri sehemu fulani za ubongo, hivi kwamba muundo wa methali yenyewe, asili ya methali hiyo, huathiri nusu zote mbili za ubongo kwa wakati mmoja, ambayo ni ya kawaida sana. Kawaida, tunazungumza na upande wa kulia wa mtu au upande wao wa kushoto, au tunatumia upande wetu wa kulia au upande wetu wa kushoto, kwa kujitegemea, lakini methali zinaonekana kwenda kwa zote mbili kwa wakati mmoja. Sasa, unaona, sehemu ya tatizo ni tunaweza kufafanua methali kulingana na jinsi inavyoonekana au inavyosikika, au tunaweza kuifafanua kulingana na athari yake kwa mtu anayeisikia, au matumizi ambayo tunaweza kuiweka.

Na kwa hivyo, watu wengine huishia kusema, najua ninapoiona, ambayo haionekani kuwa sawa. Lakini kwa bahati mbaya, hiyo ndiyo aina ya kile tunachokuja, ni kwa sababu hakuna ufafanuzi uliokubaliwa kimataifa. Ingawa, tena, ukiangalia kamusi, kamusi tatu au nne, zote zitasema kimsingi kitu kimoja.

Lakini ufafanuzi huo haujaandikwa na mtaalamu wa paremiologist , yaani, watu wanaosoma methali kitaaluma. Methali ya kibiblia ni nini? Naam, wana baadhi ya vipengele sawa. Wao ni wafupi.

Hawaonekani hivyo kwa Kiingereza. Lakini nilifanya jaribio la kuvutia wakati mmoja. Nilihesabu maneno yote katika kila methali katika sura ya 10 hadi 16, kisha maneno yote katika Kiebrania, na kisha maneno yote, nilitumia tafsiri halisi ya tafsiri ya Kiingereza.

Nilihesabu maneno yote. Idadi ya wastani ya maneno katika Kiebrania kwa kila mstari ni 7.6. Wastani wa idadi ya maneno katika Kiingereza ni zaidi ya 18. Kwa hivyo, uko sawa, hayasikiki kama methali za Kiingereza, ambazo ni kama vile, kushona kwa wakati huokoa tisa, mazungumzo ya pesa, au kitu kama hicho.

Na hata methali ya maneno 10 kwa Kiingereza ingehisi kuwa ndefu sana kwetu. Lakini methali za Kiebrania zimeshikana sana, kwa sababu Kiebrania huruhusu tu, Kiebrania huruhusu aina ile ile ya mgandamizo unaofanyika kwa Kiingereza, lakini unapotafsiri umbo hilo lililobanwa sana katika Kiebrania hadi Kiingereza, lazima ipanuke. Hakuna njia ya kutafsiri kwa muundo sawa, au angalau si kwa njia ambayo inaweza kuleta maana yoyote kwa yeyote kati yetu.

Lakini katika Biblia, tofauti kubwa pengine ni kwamba katika Biblia methali nyingi zinaonekana kusema kitu kimoja kwa njia kadhaa tofauti. Kipengele ambacho tunakiita usambamba, na nitazungumza juu yake baadaye kidogo katika muhadhara huu. Na hiyo haionekani kama Kiingereza hata kidogo.

Methali nyingi za Kiingereza zinaweza kuwa na sehemu mbili, kama vile kutoonekana, nje ya akili. Hiyo ni aina ya kupendeza. Lakini sivyo, hiyo ni kauli moja.

Sio sentensi mbili tofauti ambazo zimewekwa pamoja. Lakini methali nyingi za kibiblia ziko hivyo. Ninataja hivyo kwa sababu mara nyingi sana watu wanaponukuu kutoka katika kitabu cha Mithali, wananukuu nusu tu ya mstari huo.

Na hiyo ni kidogo kama kunukuu nusu ya kwanza, au kusoma nusu ya kwanza ya riwaya, na kuacha nusu ya pili bila kuguswa, au kusoma nusu ya pili bila kusoma nusu ya kwanza. Hiyo sivyo walivyokusudiwa kueleweka. Ni msemu mmoja unaojumuisha kauli kadhaa.

Kauli hizi mbili hufanya kazi pamoja, na si kwamba zinalala bega kwa bega. Kwa kweli zimefumwa pamoja, na zinakusudiwa kusomwa kwa kuzingatia kila mmoja kwa sababu kwa pamoja zinasema jambo ambalo hakuna hata mmoja wao anayeweza kusema kwa kujitegemea. Kwa hiyo, tunawatambua kwa sababu tunawaona, au kwa kawaida katika utamaduni wetu, tunawasikia.

Kwa hivyo, mtu anasema, kushona kwa wakati huokoa tisa. Na hata kama tumesimama nje, nilikulia shambani, ili niweze kutumia mfano huu, niliona hii. Hata kama tumesimama nje kwenye malisho ya nyuma, na kuna nguzo ya uzio ambayo imeoza ardhini, na tunasimama huku tukiitazama, mtu fulani anasema, vema, kushona kwa wakati huokoa tisa, kwa sababu mjadala ni, je, tunachukua muda sasa kuirekebisha, au tunaweza tu kuitegemeza kwa namna fulani na kutumaini kwamba itafanikiwa wakati wa baridi? Kweli, hakuna mtu anayezungumza juu ya kushona nguzo ya uzio pamoja.

Hapana, sote tunajua kwamba wanasema, ni kwamba urekebishe kitu sasa hivi kabla hakijawa mbaya zaidi, kwa sababu ikiwa nguzo ya uzio itaanguka, basi labda ng'ombe wataingia kwenye mahindi, au labda farasi watakimbia, au jambo lingine mbaya sana litatokea. Kwa hivyo, tunasikia methali, tunaitambua kwa namna fulani, kisha tunaitumia. Na jinsi tunavyofanya hivyo ni siri.

Kwa kweli hatujui jinsi tunavyowatambua. Na ndio maana tunasema ufafanuzi ni aina ya, najua ninapoiona, badala ya kuja na ufafanuzi mkali. Wengi wao wanapenda hiyo, kushona kwa wakati huokoa tisa.

Ninamaanisha, ni ya kishairi sana, sivyo? Tuna kuokoa muda wa kushona, na kama wewe taarifa sauti huko, ni kweli huenda STTS. Je, si aina hiyo ya kupendeza? Kushona, ST, kwa wakati, T, huokoa S-9. Kwa hivyo, tuna ubadilishaji kidogo wa mpangilio wa konsonanti za sauti.

Pia tuna wimbo wa wakati na tisa. Na ikiwa unasikiliza mita, ni kushona kwa wakati huokoa tisa. Ni metrical sana, ni iambic.

Kwa hivyo, kwa namna fulani, mambo hayo yote pamoja, pamoja na picha, hurahisisha kukumbuka. Na pia, kwa namna fulani iwe rahisi kwetu kuelewa kwamba hatuzungumzii juu ya kushona nguzo ya uzio, na hakuna mtu anayefikiri mtu huyo ni mjinga. Sote tunaielewa kuwa wanatushauri kwa sababu ndivyo methali zilivyo.

Wao ni kweli aina ya washauri au washauri. Kuna mtu anatushauri tuirekebishe sasa kabla mambo hayajawa mabaya zaidi. Sasa, sio za kishairi kila wakati, kwa hivyo tuna methali kwa Kiingereza kama kutokuwepo hufanya moyo ukue.

Kweli, kuna mdundo hapo, kutokuwepo hufanya moyo ukue. Lakini hakuna wimbo, hakuna uteuzi mzuri wa konsonanti unaoendelea. Au upendo ni kipofu, hiyo ni prosaic nzuri.

Au mazungumzo ya pesa, au kitu kama hicho. Lakini kwa ujumla, methali zina jambo fulani juu yao ambalo ni la kukumbukwa na kutambulika. Na hata tunapata kwamba tunapozitumia katika jamii yetu wenyewe, ambayo, kwa njia, haifanyiki sana, kwa

sababu watu wanaotumia methali kwa ujumla hufikiriwa kuwa aina ya fuddy-duddy-ish na ya kizamani.

Lakini kuna jamii nyingi ulimwenguni, kama nilivyotaja katika mhadhara wangu wa kwanza, ambapo methali ni muhimu sana. Na, kwa kweli, ni mzunguko wa kawaida wa maisha. Hivyo ndivyo mazungumzo yanavyoendelea.

Lakini tunapofikiria jinsi tunavyozitumia, tunagundua kwamba hatufikirii methali kuwa sheria, ahadi, au dhamana. Lakini kwa kweli tunatumia methali kama vile tungetumia ushauri. Au labda hata kama tungetumia mshauri au mshauri.

Unajua, watu wengine hufikiria ukienda kwa daktari na daktari anasema, chukua vidonge vitatu na unipigie asubuhi, kwamba lazima tufanye kile daktari anasema. Lakini, kwa kweli, daktari ni nini? Daktari wa matibabu ni mtu ambaye amebobea katika dawa. Hakuna mahitaji ya kisheria ambayo yanatulazimisha kufanya kile ambacho daktari anasema.

Kwa kweli, tunaweza kwenda kwa madaktari watatu tofauti, kupata ushauri tatu tofauti, na kuchagua moja tunayopenda zaidi kwa sababu ndivyo ilivyo. Ni shauri. Na hivyo ndivyo methali ilivyo.

Methali ni kama daktari, au kama mwanasheria, ambaye tunapata ushauri kutoka kwake. Wanasheria wanaitwa washauri wa sheria. Ambao tunapata ushauri ambao tunapaswa kuamua nini cha kufanya nao.

Na hiyo labda inatusaidia kuelewa kwa nini tunaweza kuwa na kile kinachoitwa methali za kupigana. Kwa hivyo, tunasema, kwa mfano, anayesitasita amepotea, na angalia kabla ya kuruka. Mambo hayo yote mawili hayawezi kuwa kweli, kwa sababu unapaswa kusitasita kuangalia.

Na ikiwa unatumia wakati wako wote kusitasita au kutazama, hutaruka kamwe. Kwa hivyo methali hizo mbili zinaonekana kupingana. Zinapingana.

Naam, si kweli. Wao ni kweli nyongeza. Kwa sababu sehemu ya nukta ya hekima ya methali, na sehemu ya sababu ya urefu wa Kitabu cha Mithali, miongoni mwa mambo mengine, ni kwamba hakuna methali yoyote inayotaribu kufanya uadilifu kwa hali nzima, au kwa kila hali.

Sasa, katika methali yoyote ya mtu binafsi, jambo linalofanya methali kuwa na kazi, au uamilifu, ni kwamba inaweza kupanuliwa kutumika kwa kila aina ya hali. Kwa hivyo, tunasema, kwa Kiingereza, tunasema, kama baba, kama mwana, ambayo kwa kweli ni kuchukua mbali kwa kauli ya Yeremia, kama mama, kama binti, kama Ezekieli anavyosema kuhusu Israeli na Yuda. Lakini tunaweza pia kusema, kama mwalimu, hivyo mwanafunzi.

Kama mwalimu, kama mwanafunzi. Na tunaweza kutumia hiyo kwa anuwai nzima ya mipangilio, ambayo hatutumii. Namaanisha, hatuzitumii.

Lakini tunaweza kusema, kama mchungaji, ndivyo kanisa. Kwa hiyo, ukitaka kujua jinsi mchungaji alivyo, nenda kwenye kanisa lake wakati fulani, ama kanisa lake wakati fulani, wakati mchungaji hayupo, na uone jinsi watu walivyo. Kwa sababu mara mchungaji anapokuwa na cheo kwa muda wa kutosha, kusanyiko hilo litakuwa kama mchungaji.

Unaweza kujua zaidi kuhusu mchungaji kutoka kwa kusanyiko kwa kuzungumza na mchungaji. Au ukitaka kujua mtu ni mwalimu wa aina gani, wajue wanafunzi wake. Hasa wanafunzi ambao wamekuwa nje ya madarasa yao kwa mwaka mmoja au miwili na kuzungumza nao kuhusu aina ya mambo ambayo wao kujifunza.

Usizungumze nao kuhusu mwalimu. Hiyo sio aina ya habari unayohitaji. Lakini unataka kujua kuhusu mwalimu.

Unazungumza nao, na unaanza kugundua, huyu mwalimu anafikiri na kufundisha vipi? Kwa sababu wanafunzi wake, au wanafunzi wake, kama wamekuwa na mwalimu wa kutosha, sasa hakuna kozi moja labda hawatafanya hivyo. Lakini ikiwa wamekuwa na mwalimu huyo mara nyingi vya kutosha, wataanza kuchukua njia ya kufikiri ya mwalimu huyo. Kwa hivyo, mwalimu ndiye baba? Kweli, hapana, lakini tunaweza kusema kama baba, kama mwana, kwa sababu uhusiano huo unaweza kupanuliwa kuelezea kila aina, na kuelezea kwa kweli, kila aina ya uhusiano kati ya wanadamu.

Kwa hiyo, tunapotumia Mithali katika maisha yetu wenyewe, tunatambua, unajua, methali hii ni kufanya uchunguzi, au inaniambia nifanye jambo fulani, au kupendekeza kwamba nifanye jambo fulani, na ni ushauri, ni shauri. Kwa hivyo, kama baba, kama mwana asemavyo, hapa ni, nikiambuka hilo, ninaweza kumwelewa mwana kwa kujua jinsi baba alivyo, au kinyume chake. Au tunasema kitu kama mazungumzo ya pesa, vizuri, hiyo ni methali nzuri sana, kwa sababu imebanwa sana, na kwa kweli ina mbili kati ya zile zinazoitwa metonymies, ambapo kitu kimoja kinasimama kwa kitu kingine.

Kwa hiyo, sio pesa inayozungumza, lakini ni mtu ambaye ana pesa, na mwenye pesa hata hana haja ya kuzungumza, lazima awepo tu. Na, unajua, ikiwa umewahi kuwa chumbani, katika mkutano, na mtu mmoja ambaye ni tajiri sana, na wao ni sehemu ya kamati, mambo ambayo wanasema kamati inapaswa kufanya yana uzito zaidi kuliko mtu mwingine yeyote katika chumba, mambo yote yakiwa sawa. Naam, huo ni aina ya ushauri ambao methali hutupa.

Kumbuka Sulemani aliomba hekima ya kuufahamu moyo. Sehemu ya madhumuni ya kitabu ni kutupa uwezo wa kuangalia hali na kuelewa ni nini hasa kinaendelea. Sasa, baadhi ya watu wamesema hivi majuzi, hata hivi karibuni sana katika vitabu vya Agano la Kale, kwamba Mithali 26, 4, na 5, humjibu mpumbavu sawasawa na upumbavu wake, asije akawa mwenye hekima machoni pake mwenyewe, usimjibu mpumbavu sawasawa na upumbavu wake, usije ukafanana naye, ni kisa cha kupigana mithali.

Naam, hiyo inawezekana. Napendelea kuifikiria kama methali moja, ndefu tu. Ninamaanisha, kuna methali nyingi ndefu ambazo zinajumuisha, na kumbuka mgawanyiko wa aya sio lazima uwe asili.

Na kwa hivyo, nadhani tunaweza kusema, kwamba kitabu cha Mithali hakina visa vya mistari inayopigana. Kwa hivyo, sio lazima tuhukumu kati yao kama tunavyofanya kwa Kiingereza. Kwa hivyo, ikiwa tunasema katika mkutano, mtu anasema, angalia, unajua, hii ni uamuzi muhimu, tunapaswa kuangalia kabla ya kuruka.

Na mtu mwingine anasema, vizuri, anasita hasara yake. Wanatupa seti mbili tofauti za ushauri. Na wakati fulani, unapaswa kufanya uamuzi.

Kwa hiyo, wakati fulani, kusita kunapaswa kuacha, na kuruka lazima kufanyike. Hekima inakuja, unaona, katika kujua methali ipi itumike kwa hali gani. Hiyo ni hekima.

Goethe alisema, alikuwa mshairi wa Kijerumani, alisema, mtu wa lugha moja tu anajua hakuna. Tunachoweza kusema pia ni kwamba mjinga anajua methali moja tu. Kwa hiyo, kitabu cha Mithali, kwa mfano, kina mistari mingi inayohusu pesa zetu, au jinsi tunavyotumia pesa.

Ina aya nyingi zinazohusu usemi na jinsi tunavyotumia vinywa vyetu. Ina aya nyingi zinazohusu ushuba na urafiki au uadilifu au ndoa au mada nyingi. Kwa nini ina mistari mingi kwenye kila mada? Kwa sababu hakuna mtu anayesema anaweza kutenda haki kwa ujumla, kwa kila hali.

Na kwa hivyo, ili kukitumia ipasavyo kitabu cha Mithali, hatuwezi kujua mstari mmoja tu na kusema, vema, hii inaitunza. Ikiwa najua mstari huu kuhusu nidhamu ya watoto, najua yote ninayohitaji, nitatumia tu mstari huu katika kila hali. Hapana, huwezi kufanya hivyo.

Kwa sababu si hayo tu ambayo kitabu cha Mithali husema. Kwa kweli, sio yote ambayo Biblia inasema. Hatutaki tu kupunguza mazoea yetu ya kulea watoto, kwa mfano, kwa yale ambayo Mithali husema.

Lakini tunataka haswa kuwa waangalifu ili tusikatishe methali moja na kuifanya kuwa kauli ya kweli na nyingine ni aina ya tanzu yake. Tunataka kuhakikisha kwamba tuna kushughulikia, kadiri tuwezavyo, kila kitu ambacho kitabu cha Mithali kinasema kuhusu uongozi, uaminifu wa ndoa, au chochote kingine, mada, mada nyingine yoyote inaweza kuwa. Kwa hiyo, tunaposoma kitabu cha Mithali na tunajifunza methali ya mtu binafsi na tunajiambia, inasema, hivi ndivyo mambo yalivyo.

Naam, tunapaswa kukumbuka kwamba inatupa ushauri. Inatupa ushauri. Labda hii inawafanya baadhi yenu kuwa na wasiwasi kwa sababu mtasema, subiri kidogo, si mnasema kwamba imeongozwa na roho? Na ikiwa imevuviwa, haimaanishi kwamba ikiwa inasema, nikifanya hivi, hii itatokea ?

Je, hiyo si ahadi kutoka kwa Mungu? Naam, watu wengi husoma kitabu cha Mithali kwa njia hiyo. Lakini hiyo ni kusoma kitabu cha Mithali kana kwamba ni aina tofauti ya fasihi. Na aina tofauti za fasihi zina kanuni zake za jinsi tunavyozisoma.

Kwa hivyo, huu ni mfano wa kijinga. Ikiwa unachukua kitabu, bila kujali jinsi nzito na mamlaka na amefungwa kwa gharama kubwa, na maneno manne ya kwanza ni Mara moja kwa wakati, hutarajii kupata ushauri wa kuishi, sawa? Badala yake, unajua utakuwa unasoma hadithi ya hadithi na unaisoma kama hadithi ya hadithi. Hufikirii kweli kuna mchawi anayesubiri katika nyumba iliyotengenezwa kwa peremende msituni na tanuri ya kupikia watoto.

Hata hatujifanyi kufikiri kuwa hiyo ni kweli. Na Mithali ni vivyo hivyo. Hiyo ni, wataalamu wa magonjwa ya watoto wamegundua kuwa Methali zinapatikana katika kila jamii ya wanadamu.

Hilo linatia ndani Mithali ya Biblia katika Israeli ya kale, inayodokeza kwamba Mungu ametujenga kwa njia fulani, kwamba tuna mwelekeo wa kuelewa Mithali na kuitumia, na hata ametia ndani baadhi yake katika Maandiko, kitabu hiki kidogo cha Mithali kwa sababu hiyo ni njia bora zaidi ya kuelewa baadhi ya vipengele vya kile Anachotarajia kutoka kwetu na kile Anachofanya ndani yetu. Kwa hivyo, tunapozisoma, hatuzifanyi kuwa sheria au ahadi, kwa sababu kama vile Mithali katika Kiingereza, zinakusudiwa kufanya kazi kama washauri wetu na washauri wetu. Sasa nilisema hapo awali kwamba Mithali ni kitabu ambacho kimepangwa na tunapaswa kukisoma kama kitabu.

Na nitapitia sura ya 1 hadi ya 9 kwa kusema kwamba ikiwa ungependa habari zaidi kuhusu kusoma mashairi hayo, unaweza kusikiliza mihadhara ya kitabu cha Zaburi kwa sababu sheria zilezile zinatumiwa. Kama nilivyosema, tunatafuta usambamba katika taswira na tunaona jinsi shairi lilivyoundwa kwa sababu ni mashairi, ni mashairi ya kibiblia, na yanafuata kanuni zilezile za utunzi. Sasa hawasemi haleluya na mambo kama hayo, lakini ushairi ni ushairi na mtu anaweza kujifunza, mtu

anaweza kusoma aina moja ya shairi kama nyingine, kutokana na tofauti kidogo katika maudhui, lakini hiyo haijalishi.

Kwa hivyo, nitaenda moja kwa moja kusoma Mithali katika sura ya 10 na inayofuata. Tunapozisoma, tunahitaji kusoma kitabu, Mithali, kulingana na makusudi ambayo Sulemani aliandika. Na unajua, katika Injili ya Yohana, Yohana anatuambia mwishoni mwa sura ya 20 kwa nini aliandika Injili yake, ili tuweze kuamini kwamba Yesu ndiye Kristo, Mwana wa Mungu.

Anatuambia kwa nini aliandika waraka wake wa kwanza, kitu kile kile. Yuda anatuambia kwa nini aliandika waraka wake, ili kushindana kwa bidii kwa ajili ya imani, iliyotolewa mara moja kwa ajili ya watakatifu wote. Katika kitabu cha Ufunuo, tunaambiwa kwa nini hiyo imeandikwa, ambayo Mungu alimpa mwana wake ili awafunulie watumishi wake mambo ambayo yanakaribia kuja.

Naam, tuna jambo lile lile hapa mwanzoni mwa Mithali katika mistari ya 2 hadi ya 6, ili tupate kujua hekima na ufahamu, na mafundisho ya kupambanua maneno ya ufahamu, kupokea mafundisho katika mwenendo wa hekima na haki, na haki, na adili, kuwapa werevu wajinga au wajinga, wasio na ujuzi, kuwapa vijana maarifa na busara. Kwa hivyo kwa nini tuna kitabu hiki, na kinaendelea kwa aya kadhaa zaidi. Kweli, bila kuingia kwa undani zaidi, kuna madhumuni mawili hapa.

Moja ni kwamba kitabu cha Mithali kina kusudi la kiadili. Mojawapo ya mijadala mikubwa, iliyoanza pengine katika karne ya 5 KK, katika Ugiriki ya kale, ilikuwa ni mjadala ulioanzishwa kwa sehemu kubwa na watu walioitwa Wasophisti, ambapo tunapata neno la kisasa, la kisasa. Wasophists wote wawili walijulikana kwa kuendeleza hoja ambazo zinaweza kutumika kuthibitisha chochote.

Hayo ndiyo mashitaka yaliyotumika dhidi yao. Ni kweli ambapo neno sophomore linatoka, mtu ambaye ni mjinga kiasi cha kufikiri kwamba anajua hoja zinazoweza kuthibitisha chochote. Lakini sababu ya Wasophist kuanza kuwa na mijadala hii ni kutaka kujua ni njia gani sahihi ya kuishi maisha.

Na jinsi ya kujua nini ni nzuri? Na hilo ndilo swali ambalo wakati huo lilivutia umakini wa Socrates' na Plato na Aristotle, na hata lilichukuliwa na Aquinas maelfu ya miaka baadaye katika Summa Theologica yake. Naam, swali la maisha mazuri ni nini, na tunajuaaje? Vema, moja ya mambo ambayo Wagiriki walikuja nayo ambayo nadhani yameonyeshwa kwa kushangaza katika Kitabu cha Mithali ni wazo la busara. Busara katika falsafa ya Kigiriki, na baadaye katika Aquinas, na hata baadaye katika karne ya 20 katika maandishi ya Joseph Pieper, ni uwezo wa, kama Pieper anasema, kuwa kimya ili tuweze kuelewa kile tunachokiona.

Moja ya mambo ambayo Mithali inataka kutupa ni utambuzi. Hatuwezi kuwa na ufahamu ikiwa tuna shughuli nyingi sana kuja na jibu letu, ikiwa tuna shughuli nyingi

sana kufikiria juu ya kile tunachotaka kusema, au kufikiria kuhusu hisia zetu za kuumizwa, hatuwezi kuwa na utambuzi wa kweli wa hali fulani bila kuwa na utulivu. Kwa hivyo, tafsiri tofauti hufanya hivi kwa njia tofauti, lakini katika mstari wa 4, ili kutoa busara kwa wajinga.

Busara ni uwezo huu wa kuacha, kufikiri, kuelewa kabla ya kutenda. Kwa sababu katika ufahamu wa Wagiriki, ambao ninaamini ni wa Sulemani pia, ingawa yeye kamwe husema hivi, kuwa hali, kile kilichopo, hutangulia kuelewa. Tunaelewa, tunapaswa kuelewa kuna nini, sio kile tunachotamani kuwa huko, sio kile tunachofikiria kipo, sio tu kile tunachohisi kipo, lazima tujaribu kuelewa ni nini hasa.

Hii si dhana maarufu sana siku hizi, kwa njia, lakini kuelewa kwamba, na kisha matendo yetu au maneno yetu yanategemea ufahamu huo. Kwa kadiri tunavyoshindwa kujaribu kuelewa, matendo yetu au maneno yetu hayatakuwa sawa au ya busara. Kwa hiyo, mojawapo ya malengo ya Sulemani ni kuwasaidia vijana hawa, ambao nitazungumza juu yao katika dakika moja zaidi, kuwasaidia vijana hawa kusitawisha busara.

Na mojawapo ya njia anazofanya hivyo katika kitabu ni kuwapa vitu vya kusoma ambavyo ni vigumu kuelewa. Huwezi tu kupiga kelele kupitia Mithali. Namaanisha, unaweza, nadhani, lakini ni vigumu sana kuketi na kusoma sura tano za Mithali ikilinganishwa na, tuseme, kusoma sura tano za Mathayo au hata Isaya.

Haikusudiwa kuwa buzzed kupitia. Imekusudiwa kutafakari na kutafakari. Na kwa hivyo vijana wanapataje hekima? Wanapataje uelewa? Naam, kwa kujifunza kupunguza mwendo, kwa kutambua kwamba maisha si lazima yawe mzito, na kwa kuchukua muda wa kufikiria kile wanachokiona na kile wanachosikia.

Na hii basi inatokeza kile ambacho Sulemani anakiita katika sura ya tatu maisha yaliyonyooka au maisha ya unyoofu wakati mwingine. Imetafsiriwa. Unaona, katika Mithali, nilisema katika mhadhara wa kwanza kwamba Mithali inatutazamia kuwa ama kwenda katika njia ya hekima au njia ya upumbavu.

Lakini hiyo si kweli kabisa. Tukiangalia jinsi kitabu cha Mithali kinavyoakisi lugha ya kitabu cha Kumbukumbu la Torati, kwa mfano, kufanywa upya kwa agano kuu la Musa na Israeli, tunaona kwamba sanamu ni zaidi ya kwamba kuna njia au njia na kugeuka kando kwenda kulia au kushoto ni kugeuka kando. Na hiyo ndiyo picha ambayo Sulemani anatumia.

Kuna njia, na ni njia hiyo tu. Kuondoka kwenye njia hiyo kwa njia yoyote ni kupotea, ni kuwa nje ya njia, ni kuelekea kifo. Hayo ni matokeo ya upumbavu.

Ili kusudi hili la kimaadili ni kutupa busara ya kutambua njia iliyo sawa au iliyonyooka katika hali yoyote ile ili tuweze kutenda kulingana na lililo sawa au lililo sawa. Sasa

kumbuka, tunaweza tu kujifunza kwa njia moja. Tunaweza tu kujifunza mambo kwa uzoefu.

Najua kuna angavu na kasi angavu, lakini angavu ni kweli, nadhani, mkusanyiko wa uzoefu mwingi, na hatujui kuwa tunakusanya hii hadi kitu cha ghafla kitaungana, na tuna wazo la aina hiyo kutokea. Lakini kwa kweli, tunajifunza mambo kwa sababu tunayafanya sisi wenyewe. Mama yetu anasema, usiguse jiko, utajichoma.

Hatujui nini maana ya neno kuchoma tukiwa na umri wa miaka miwili tu, hivyo tunapogusa jiko tunajichoma. Sasa najua maana ya kujichoma, na ninajua kwa nini nisiguse jiko. Au tunajifunza kwa sababu mtu mwingine anatuambia.

Kwa hiyo, mama yetu angeweza kusema, usiguse jiko, utajichoma, na hatugusa jiko. Sasa tumejifunza nini? Hatujajifunza kuwa jiko ni moto. Hatujui hata kwa nini tusifanye hivyo.

Hatujui kwa nini hatupaswi kugusa jiko, lakini tumejifunza utii. Matokeo ya wote wawili yanaweza kuwa sawa kwa muda mrefu. Hatutajichoma tena.

Ni chungu zaidi kujifunza mambo mengi kwa uzoefu wa kibinafsi kuliko kujifunza kutoka kwa mtu mwingine. Anachofanya Sulemani ni kutupa fursa ya kujifunza kutokana na uzoefu uliokusanywa wa watu wenye hekima wa Mashariki ya Karibu ya kale wakichukua maneno yao na kusema, mambo haya yanafaa kutafakari na kuyafikiria. Kwa hiyo, chukua muda wa kuifanya.

Kwa hivyo, tuna kusudi hili la maadili. Na msingi wa hilo ni neno hili hapa mwishoni mwa mstari wa tano. Anasema mwenye hekima atasikia ongezeko la kujifunza.

Mwenye ufahamu ataongeza mashauri yenye hekima. Sasa neno shauri hapo linapendeza sana. Sio neno la kawaida linalotumiwa kwa washauri au washauri.

Kwa hiyo, wakati mfalme ana mshauri, kwa mfano. Imetumika mara moja tu katika Ayubu na kama mara tano au sita katika kitabu cha Mithali. Mara nyingi hutumiwa wakati mfalme anaenda vitani.

Karibu nusu ya matukio yake yanarejelea mfalme kwenda vitani. Inasema, unafanyaje vita? Unapigana vita kwa kupata ushauri mwingi. Unapata wapi ushauri? Unaipata kutoka kwa washauri.

Mtu anayesoma kitabu cha Mithali, anayekichunguza, kwa kukisoma, anapata, kana kwamba, kundi la washauri wa maneno. Methali zenyewe zitakuwa duara au sehemu ya ushauri wako. Watakuwa sehemu ya ushauri ulio nao na ambao unaweza kutegemea uamuzi.

Na watakuwa viongozi wa maadili. Sasa hilo ni kusudi moja kubwa. Na hilo labda ndilo kusudi ambalo sote tunashirikiana.

Kwa nini unasoma kitabu cha Mithali? Kuwa mtu bora. Sawa, kweli, kuwa mtu mwadilifu. Na kuwa mtu mnyoofu kunamaanisha, kama nilivyosema katika somo lililopita, kuishi kupatana na jinsi Mungu alivyouumba ulimwengu.

Kwa sababu huko ni kuishi kupatana na asili ya Mungu mwenyewe. Lakini kuna kusudi la pili hapa. Tukiangalia mistari ya 5 na 6, tunapata hili.

Mwenye hekima atasikia ongezeko la kujifunza. Mtu mwenye ufahamu atapata shauri la hekima ili kuelewa methali na mfano. Kuna neno hilo melitsa , msembo wa giza.

Maneno ya wenye hekima na mafumbo yao. Hiyo inapendekeza mambo kadhaa. Kwanza kabisa, sio watu wajinga tu wanaohitaji kujifunza.

Na hiyo ni, kama tulivyosema hapo awali, huwezi kuwa palepale. Daima unafanya kazi kuelekea ujinga au hekima. Kwa hivyo, huwezi kusema tu, sawa, nina busara sasa.

Ninaweza kuacha kujifunza. Hiyo haifanyi kazi. Sulemani anasema hapana.

Inabidi uendeleo kujifunza. Kwa hakika, baadaye katika kitabu, moja ya Mithali hasa inasema, kuacha kusikiliza nidhamu, mwanangu, ni kupotea kutoka kwa maneno ya ujuzi. Mara tu tunapoacha kujifunza, mara tu tunapoacha kukua, mara tu tunapoacha kutafuta hekima, tunaanza kuelea kuelekea upumbavu.

Na baadhi ya watu kwa kweli si tu drift. Watu wengine huacha kutafuta hekima na kuikimbilia bila kukusudia. Hiyo ni rahisi kutambua.

Lakini kuna kusudi la kimaadili, si kwa wasiojua tu, bali kwa wale ambao tayari wamekomaa, kwa wale ambao ni wazoefu, kwa wale ambao wanaweza kuchukuliwa kuwa wenye busara au hata, ingawa hatari hapa ni labda wewe ni mpumbavu, jihesabu kuwa na busara. Hata wenye hekima wanaweza na lazima wawe na hekima zaidi. Lakini hii ni kweli, katika mstari wa tano na sita, anapendekeza kwamba hakuna kusudi la maadili tu, lakini kuna kusudi la kiakili hapa.

Na hiyo ndiyo tunapata uwezo wa kuelewa. Kuna kitu kuhusu kusoma Mithali ambacho hutufanya kuwa nadhifu na kutufanya tuweze kuelewa vizuri Mithali, hata zile ambazo bado hatujasoma. Kuna kitu kuhusu kusoma Mithali ambacho hutupatia utambuzi kitendo cha kusoma kinaweza kuongeza uwezo wetu wa kuelewa.

Tunakua katika uwezo wetu wa kiakili. Namaanisha, anasema wenye hekima na ufahamu watapata, wataongezeka, wataweza kuelewa vizuri Mithali na mafumbo. Labda hatufikirii sana juu ya hilo kwa sababu sivyo, unajua, sivyo Mithali ilivyo, wao hutoa ushauri.

Lakini kwa njia fulani, tukijishughulisha na kujifunza mambo yenye hekima, kama vile Sulemani asemavyo baadaye, hekima hupatikana katika midomo ya wenye hekima, sivyo? Naam, ikiwa tunajitolea kujifunza mambo yenye hekima, basi kwa kuwa ufahamu na ufahamu ni mambo yanayolingana, pamoja na hekima, basi sisi wenyewe tutakuwa wenye hekima zaidi. Na, unajua, nilipaswa kusema hivi mapema. Hii ni kando tu.

Lakini moja ya mambo tunayotumia ni neno hekima, maneno yenye hekima na hekima nyingi. Lakini katika Biblia, maneno yanayotafsiriwa hivyo, kwa kweli yanarejelea ustadi. Ukirudi, ninamaanisha, ninaposema kweli, zinaweza kutafsiriwa kwa njia hiyo hiyo.

Ukirudi kwenye kitabu cha Kutoka na kusoma hadithi za Oholiab na Bezaleli, mafundi ambao Bwana alisema amewapa hekima au ujuzi wa pekee wa kufanya kazi kwa mbao na mawe na chuma na nguo, au si mawe katika hema, mbao na chuma na nguo, neno moja. Chokmah, hekima, ni aina ya ujuzi katika kuishi au ujuzi katika kufanya chochote hasa. Katika kitabu cha Mithali, inaonekana kuwa ujuzi katika kuelewa.

Ufahamu huo ni uelewa wa Mithali zenyewe na pia uwezo wa kuelewa maisha na kuelewa hali zinazotukabili. Na ndiyo maana kuna Mithali nyingi, naamini, naamini ndiyo maana Mithali nyingi kwa unyenyekevu au kwa siri labda, njia bora ya kusema hivyo, hutushauri kuzingatia hali kabla ya kufanya chochote. Sio mfalme pekee ndiye anapaswa kwenda kupata washauri.

Kwa hiyo, kwa mfano, Methali isemayo, tufaha za dhahabu na vijalizo vya fedha ni mwonyaji mwenye hekima kwa sikio linalosikiliza, sura ya 25. Mstari muhimu, neno muhimu katika mstari huo si la hekima au ustadi, ni kwamba sikio linapaswa kusikiliza. Kwa hivyo, ninaweza kuwa na ushauri mzuri wa kutoa, naweza kuwa, kwa kweli, ningeweza hata kujua nini hasa cha kukuambia kwa hali unayokabili.

Lakini ikiwa husikii, ikiwa hauko tayari kuisikia, haipati chochote. Afadhali nisiseme kwa sababu anasema, ni wakati sikio, una neno la busara na sikio la kusikiliza, hapo ndipo tufaha za dhahabu, ambazo labda ni kipande cha mapambo au kitu kama hicho, ziko kwenye mpangilio wa fedha. Sasa kuna jambo lingine moja mimi, vizuri, kwa kweli mambo mengine mengi, lakini jambo lingine moja katika hili ambalo ninahisi ninahitaji kusema kuhusu mstari wa 2 hadi 6. Kuna kusudi la kimaadili hapa, kuna kusudi la kiakili.

Nadhani tunahitaji kuwa waangalifu sana ili tusitumie Mithali kama vile ningeita risasi za kibiblia. Unajua, Sulemani anasema, usifanye hivi, bang, una hatia. Sulemani anasema, fanya hivi, piga, bora ufanye.

Na kwa hiyo, basi Mithali huwa tu sheria nyingine, sehemu nyingine ndogo ya kanuni na kanuni katika Mambo ya Walawi au Kutoka au Kumbukumbu la Torati. Nadhani, kwa kweli, nadhani kuna njia bora ya kuelewa sheria hizo zote pia, na nadhani utaona hoja yangu baada ya dakika moja. Ikiwa tunafikiri juu ya kile Mungu anachofanya katika kutupa Maandiko, basi tunapata kwamba sehemu ya kusudi la Maandiko ni Mungu kujifunua Mwenyewe.

Sasa tunaweza kusema, Methali fulani kuhusu jinsi ninavyotumia pesa zangu huniambia lolote kuhusu Mungu? Au Methali inayoniambia kuhusu jinsi ya kuchagua mke inaniambiaje chochote kuhusu Bwana? Kweli, hiyo ni sehemu ya maana ya kusoma Methali na kuifikiria. Lakini pia, hata tunapokuwa na Mithali, labda hasa tunapokuwa na Mithali inayotuamuru, tuwe na hekima, basi labda tunapaswa kuelewa kwamba Bwana anatuonyesha kile anachotaka tuwe, si kwa sababu yeye ni mnyanyasaji, lakini kwa sababu anajua kwamba hivyo ndivyo tutakavyokuwa na furaha zaidi, ambayo itakuwa bora kwetu. Ambayo, kwa njia, inarudi kwenye majadiliano ya awali ya Kigiriki.

Tunawezaje kuwa na furaha? Sio kwa maana ya kujisikia vizuri, lakini kuishi maisha ambayo ni mazuri. Kwa hiyo, Sulemani anasema, au kupitia kitabu cha Mithali, Bwana Mwenyewe anasema, hivi ndivyo watu wanaokuwa vile ninavyotaka watakvayokuwa. Sasa unaona, tungeweza, tena, tungeweza kuitikia jambo hilo na kusema, Ee Mungu wangu, silingani, nimehukumiwa.

Hakika, hiyo ni kweli. Hivyo ndivyo kila mtu alivyo. Lakini pia tungeweza kusema ikiwa Mungu, na ninazungumza hasa na watu ambao ni Wakristo sasa ikiwa Mungu ameahidi kumaliza kazi ambayo Yeye ameanza, yaani, Anasema, nimeanza kazi ndani yenu kwa kuwaleta ninyi kwa Kristo, na nitaendelea kufanya kazi hiyo hadi nitakapomaliza.

Kisha Mithali inatuonyesha sehemu ya kazi, baadhi ya vipengele vya kazi ambayo Mungu anafanya ndani yetu. Kwamba sisi ni waaminifu, kwamba sisi ni waaminifu, kwamba sisi ni marafiki wazuri, kwamba tunazungumza kwa njia zinazofaa, zinazoleta uhai na kitia-moyo, na mambo mengine mengi. Lakini unaona basi, hoja ni kwamba, mbali na kutuhukumu, ingawa wao daima hufanya hivyo, lakini mbali zaidi ya kutuhukumu, labda ni njia bora ya kusema, Mungu anatuonyesha kazi ambayo tayari anaifanya ndani yetu.

Ili Mithali basi iwe msingi wa kusema, Ee Mungu, ninashindwa katika hili. Nisamehe. Hiyo ndiyo sehemu ya toba.

Hiyo ndio sehemu ambayo tunahisi hatia. Lakini, umeniahidi kwa kuniamuru kufanya hivi, unanionyesha kile ambacho kwa kweli unatamani kufanya na kuona kinatimizwa. Kwa hivyo, basi mahitaji ya Mithali, iwe ni chanya au hasi, makatazo au amri, mahitaji yanakuwa mambo ambayo tunaweza kuomba.

Tunaweza kusema, Mungu, najua maneno yangu si mazuri kama yangeweza kuwa. Fanya kazi ndani yangu hadi mwisho huo. Na ninaweza kumshukuru Bwana wakati huo, kwamba ameahidi kwamba chochote anachohitaji, atatimiza.

Kwa hivyo, sio risasi. Kwa kweli huwa msingi au labda vizuizi vya ujenzi kwa maombi yetu. Sasa, nafikiri kwamba ingawa tunazungumza kuhusu kusudi hili la kiadili na kusudi hili la kiakili, nadhani kuna kusudi lingine kubwa zaidi la Kitabu cha Mithali.

Sulemani alikuwa mfalme. Sulemani alikuwa mfalme wa Israeli, ambayo haikuwa nchi kubwa sana. Ilikuwa saizi nzuri, lakini sio kubwa sana.

Alikuwa na milki kubwa, katika siku zake, iliyokuwa ikiporomoka upande wa kusini na kaskazini na kaskazini-mashariki. Lakini Sulemani alikuwa na tatizo. Tatizo lilikuwa jinsi ya kuhakikisha uendeleu wa ufalme wake.

Na shida yake inazidishwa na hii. Anajua anachopaswa kufanya ili kuhakikisha uendeleu wa ufalme wake. Ufalme wa Israeli utadumu maadamu Israeli inatimiza masharti ya agano.

Hiyo ndiyo ahadi ya Mungu katika Mambo ya Walawi 26 na katika Kumbukumbu la Torati 28. Kwa hiyo, Kitabu cha Mithali kinaelekezwa kwa kile tunachoweza kukiita, kile nilichofikiria kukua, kwa sababu kulikuwa na shule kama hii karibu, shule ya maandalizi. Inaelekezwa kwa wavulana wa shule ya maandalizi.

Vijana ambao wataenda kwenye vyuo na vyuo vikuu vya Ivy League. Vijana ambao watakuja kuwa viongozi. Watakuwa waamuzi na watawala wa kijeshi na magavana, na labda baadhi yao, mmoja wao, atakuwa mfalme.

Watakuwa washauri na washauri wa mfalme. Ukisoma kitabu hicho, hiyo inaeleza mara moja kwa nini methali nyingi sana, hasa katika baadhi ya sura za baadaye, zinahusika na jinsi unavyotenda mbele ya mfalme. Je, unafikiri wakulima wanaoishi Bethlehem walikuwa tayari kupata chakula wakiwa wameketi pamoja na mfalme? Hapana.

Ndiyo maana mistari inazungumzia, kuna mistari ambayo inaonya haswa dhidi ya kumwasi mfalme. Nani atamwasi mfalme? Wakulima huko Yabeshi Gileadi? Hapana. Haitakuwa wakulima wanaoasi.

Ni kwenda kuwa watawala. Atakuwa mwana wa mfalme kama Absalomu. Kwa nini mistari mingi inazungumza kuhusu mali na jinsi tunavyoitumia? Kwa nini wanaonya juu ya faida isiyo ya haki? Kumbuka, tunazungumza hapa juu ya ulimwengu ambao ni wa kilimo na nini, nilipokuwa nikikua, tungeita kilimo cha mwanzo.

Unajifunza vya kutosha, unapata mapato ya kutosha kutoka kwa kilimo chako ili kuishi na ndivyo tu. Ni ulimwengu rahisi kwa maana hiyo. Na kwa hivyo kitabu cha Mithali kinashughulikiwa sio kwa umma kwa ujumla.

Imeelekezwa kwa watu ambao wataingia katika nyadhifa za uongozi katika taifa kwa sababu Biblia, kama Biblia inavyoonyesha wazi tena na tena na tena, viongozi wanavyoenda, ndivyo nchi inavyoendelea. Ndio maana ukisoma manabii siku zote wafalme na manabii na makuhani na wenye hekima wanahukumiwa kwa sababu wanalipotosha taifa. Soma Ezeieli 22.

Ndiyo sababu anaendesha orodha hiyo. Hao ndio walio na hatia na taifa lina hatia kwa sababu wana hatia. Na ndiyo maana kitabu cha Wafalme kinasema kila mara mfalme huyu alikuwa mwovu au mfalme huyu alikuwa mwema kwa sababu hatima ya taifa inategemea tabia, maisha, na chaguzi za mfalme.

Watu hawa watakuja kuwa watawala, ndiyo maana aya nyingi zinazungumzia haki. Je, unafikiri kulikuwa na kesi nyingi hivyo katika Israeli? Hapana, 70% ya wanasheria duniani wanaishi Marekani. Kwa hakika, katika mistari mingi katika Mithali, katika mistari mingi, mingi, maneno yaliyotafsiriwa kuwa wasio na hatia na wenye haki yanatafsiriwa vyema zaidi, Ninatafsiriwa kuwa mwenye haki na mwovu yanatafsiriwa vyema kuwa hana hatia na mwenye hatia.

Kwa hiyo, 18:5 husema kupendelea mtu mwenye hatia si vizuri, wala kuwaweka kando wasio na hatia katika haki. Kwa nini? Kwa sababu watu ambao kitabu hiki wameandikiwa watakuwa waamuzi. Kwa hivyo, watakuwa na jukumu la kuanzisha kilicho sawa.

Wataweka kiwango na kiwango ndio kitaamua hatima ya taifa. Kwa hivyo, unaona kusudi la kitabu si la kibinafsi tu, ni la jumuiya au la kiagano au la jumuiya, ikiwa naweza kutumia neno hilo. Kitabu cha Mithali kimeundwa na kuandikwa kwa makusudi kabisa kwa ajili ya vijana hawa ili utii wao utimize matakwa ya agano katika maisha yao wenyewe.

Ndiyo, katika maisha yao wenyewe, lakini pia kwa kielelezo chao katika maisha ya watu wa nchi yao na kuwawezesha Israeli wakati huo kuendelea katika nchi kama taifa. Tena, Mambo ya Walawi 26, Kumbukumbu la Torati 28, kwa kuepuka laana za agano na kwa kupata baraka zake. Jambo la mwisho na ninakaribia kumaliza wakati.

Kwa sababu imo katika Biblia, yaani ni ya kisheria, haitumiki tena kwa vijana wa kiume. Sidhani kama ninahitaji kusema chochote zaidi juu ya hilo. Lakini ndiyo maana ni kitabu cha kiume kwa sababu kinawahusu wanaume hawa.

Lakini wanawake, vijana kwa wazee, ni yetu sote. Kwa hivyo wakati ujao tutaangalia kile tunachofanya na methali ya mtu binafsi, na kile tunachotafuta tunapoisoma.